

Motion till riksdagen 2017/18:3804

av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L)

Utgiftsområde 8 Migration

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 8 Migration enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Vi lever i en tid med flyktingströmmar som saknar motstycke i historien. Krig och konflikter, som den i Syrien, måste få ett slut. Det internationella samfundet måste agera för att hjälpa människor i nöd. Alla EU-länder måste vara med och ta ansvar för att hjälpa asylsökande.

Liberalerna står för en human och realistisk asylpolitik. Vi värnar asylrätten och varje människas rätt att söka asyl. Vårt asylsystem bygger på individuell prövning och rätten att få sin sak prövad av myndighet och domstol. Alla får dock inte asyl och måste då lämna landet. Vårt fokus ska vara att hjälpa personer som har skyddsskäl. Att ge alla människor som fått en fristad i Sverige möjligheter att skapa en ny framtid här är en av de största uppgifterna vårt land står inför. Misslyckas det kommer nya generationer att hamna i utanförskap.

En liberal migrationspolitik handlar också om väl fungerande arbetskraftsinvandring. Arbetskraftsinvandring tillför betydande värden till den svenska ekonomin och är viktigt för svensk kompetensförsörjning. Sverige ska vara ett attraktivt land som människor med viktig kompetens vill flytta till.

Sverige och Europa ska stå upp för en human och solidarisk asylpolitik. Det behövs mer av samarbete och harmonisering av EU:s asylregler. EU:s gemensamma asylpolitik måste stärkas och alla länder måste ta ansvar och ta emot asylsökande. I dag är flyktingmottagandet inom EU alltför ojämnt fördelat. Behovet av en mer varaktig lösning för att dela ansvaret avseende flyktingmottagandet mellan EU:s länder är stort. Fler lagliga vägar in i EU är nödvändigt. Människor ska inte behöva riskera livet på väg till säkerhet och bli beroende av människosmugglare som tjänar pengar på deras utsatthet. Det behövs också ett gemensamt system för gränsskydd och kustbevakning. Sverige ska spela en aktiv roll i förhandlingar som nu pågår inom EU.

Tack vare Liberalerna och våra påtryckningar i samband med den blocköverskridande migrationsöverenskommelsen kommer Sverige framöver ta emot 5 000 kvotflyktingar per år. Att öka antalet kvotflyktingar innebär att fler får möjlighet till lagliga vägar till EU och därmed färre farliga resor över Medelhavet vilket minskar flyktingsmugglares lukrativa affärer.

Liberalerna står i stort bakom de anslagsförändringar regeringen föreslår i sin budgetproposition men har ett antal andra prioriteringar som framkommer nedan. För en fullständigare beskrivning av liberala förslag för en human och realistisk asylpolitik hänvisas till Liberalernas särskilda motion i frågan.

Krig och konflikter splittrar familjer. En human asylpolitik värnar möjligheten för familjer att återförenas. Dessvärre har regeringen istället försvårat för familjeåterförening. Vi anser liksom regeringen att svensk migrationslagstiftning behöver ligga mer i linje med andra europeiska länder men Liberalerna kan däremot inte acceptera alltför restriktiva och inhumana regler vilket vi framförde i samband med riksdagsbehandlingen av den tillfälliga lagen om uppehållstillstånd. Liberalerna värnar familjeåterföreningen och det uppskattas leda till omkring 6 000 fler beviljade och mottagna anhöriginvandrare 2018. En mer generös och human familjeåterförening i förhållande till regeringens regler leder till ökade kostnader på sammanlagt 1 100 miljoner kronor. På detta utgiftsområde och för år 2018 innebär det att anslag 1:1 Migrationsverket tillförs 33 miljoner kronor. Förslaget får även konsekvenser under utgiftsområde 13.

Vi är också kritiska till att regeringen tagit bort bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter, vilka var en viktig ventil för utsatta grupper som kvinnor, barn, äldre och HBT-personer. Vi vill återinföra bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter vilket får konsekvenser för statens utgifter. På detta utgiftsområde och för år 2018 tillförs 175 miljoner kronor på anslag 1:2 för att möjliggöra uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter. För att möjliggöra uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter tillförs på anslag 1:2 också 20 miljoner kronor år 2018. Förslaget får även konsekvenser under utgiftsområde 13.

Dessutom ifrågasätter vi fortsatt regeringens korta tillfälliga uppehållstillstånd på 13 månader för gruppen alternativt skyddsbehövande, som framförallt omfattar syrier. De korta uppehållstillstånden leder till en rad problem, framför allt för individen men också för samhället. När dessa korta uppehållstillstånd löper ut och måste förlängas leder det till mer arbete för Migrationsverket. Antalet förlängningsärenden under 2018 förväntas bli 17 400 vilket ökar Migrationsverkets ärendehantering och därmed handläggningstiderna. Därtill innebär den tillfälliga asyllagstiftningen att de som får status som flyktingar har rätt till familjeåterförening vilket gruppen alternativt skyddsbehövande saknar. Det leder i sin tur till fler överklaganden avseende statusbedömningen.

Vidare är regeringens lagstiftning om uppehållstillstånd för gymnasiestudier både rörig och komplicerad. Dessutom lägger den ett allt för stort ansvar på lärare och rektorer som i praktiken blir en del av asylbedömningen. Migrationsverket har konstaterat att regeringens lagändringar medfört komplexitet till ärendehantering vilket bidrar till lägre produktivitet. I klartext betyder det att regeringen inte bidrar till att korta handläggningstiderna utan i stället gjort dem längre, vilket drabbar enskilda människor och kostar samhället pengar. Genom andra lagar och regler hade

Migrationsverkets handläggningstider kunnat kortas och kostnader minskas. Vår bedömning är att färre årsarbetskrafter hade behövts om till exempel förlängningsärenden avseende de korta tillfälliga uppehållstillstånden inte hade varit aktuellt. Mot bakgrund av ovanstående resonemang gör vi bedömningen att på detta utgiftsområde och för 2018 anslaget 1:1 kan minskas med 100 miljoner kronor.

Liberalerna vill korta handläggningstiderna än mer och minska människors destruktiva väntan. Utöver vår kritik ovan vad gäller nya komplicerade regler som leder till längre handläggningstider vill vi att klara bifallsärenden och tydliga avslagsärenden ska avgöras inom tre månader och vi vill se ett snabbspår för syrier som i väldigt stor utsträckning får stanna i Sverige. Migrationsverket har arbetat för att prioritera dessa ärenden, vilket är positivt. Vi ser gärna att ärendehantering avseende Syrienflyktingarna prioriteras och förenklas än mer, vilket också påverkar statens kostnader. På detta utgiftsområde och för 2018 innebär det att anslaget 1:1 minskas med 263 miljoner kronor.

Vidare vill vi pröva möjligheten att införa prövningstillstånd för överklagande och en förenklad överklagandeprocess i asylärenden. Det borde vara rimligt att vissa mål hanteras skriftligen av enmansdomare i stället för en fullsuttet domstol. Prövningstillstånd ska ges om domstolen bedömer att det finns skäl att betvivla riktigheten i det beslut som Migrationsverket fattat, t.ex. om domstolen gör bedömningen att den kommer att ändra Migrationsverkets beslut eller om det förekommit fel i handläggningen hos Migrationsverket. Detta innebär inte att rätten att begära ny prövning inskränks. Effekten av denna förändring är att klara avslagsfall inte får prövningstillstånd och därmed inte prövas i sak en andra gång. Verkställighet av ett avslagsbeslut ska först kunna ske efter att ett lagakraftvunnet beslut om att neka prövningstillstånd föreligger.

Prövningstillstånd bedöms preliminärt och på sikt minska måltillströmningen till Migrationsdomstolarna och beräknas ge kostnadsbesparingar. På detta utgiftsområde och för 2018 innebär det att anslaget 1:4 minskas med 200 miljoner kronor.

Asylprocessen ska vara rättssäker och effektiv. Det är av stor vikt att Migrationsverket har både kompetens och resurser som gör att varje enskild individ får en rättssäker prövning. Höga krav måste ställas på de ombud som företräder den asylsökande men dessvärre förekommer oroande uppgifter om att kvalitén varierar.

Tryggheten på olika boenden för asylsökande måste förbättras avsevärt. Det gäller bland annat för flickor, kvinnor, HBT-personer och religiösa minoriteter. Människor som flytt krig och förföljelse ska inte förföljas och trakasseras på svenska asylboenden. Det är tydligt att upphandlingskraven för boenden måste skärpas. När det gäller HBT-personer och deras asylprocess hänvisas särskilt till Liberalernas motion som hanterar HBT-personers rättigheter.

Kunskaper i svenska och om det svenska samhället liksom demokratiska värderingar är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige. Svenskundervisning och obligatorisk samhällsinformation ska ges redan under asyltiden. Jämställdhet mellan kvinnor och män ska betonas liksom frågor om hedersrelaterat våld och förtryck, HBT-personers rättigheter och frågor om yttrandefrihet, tryckfrihet och andra centrala frågor för vårt demokratiska och sekulära samhälle. Vi ser positivt på att regeringen bland annat avsätter medel för svenska från dag ett. Vi anser att det därutöver behövs bättre tillgång till digitala verktyg för enklare språkinläring och samhällsinformation under asyltiden och avsätter därför medel till detta ändamål. På utgiftsområde 1 och för 2018 innebär det att anslag 5:1 ökas med 5 miljoner kronor.

Det måste bli enklare att arbeta och praktisera under asyltiden. Varje asylsökande vars identitet är styrkt bör per automatik få ett så kallat samordningsnummer för att det ska vara möjligt att praktisera och jobba.

Många ensamkommande barn och unga har de senaste åren kommit till Sverige. De är ofta i en svår situation då de befinner sig i ett främmande land med en oviss framtid och långt från sina familjer. Det är särskilt viktigt att asylprocessen är så kort som möjligt för dessa barn och unga. Dessvärre gäller ofta det motsatta. Barn ska behandlas som barn och de ska få det stöd och hjälp de behöver. Vårt asylsystem ska vara rättssäkert och effektivt inklusive ett väl fungerande system för åldersbedömningar av unga. Det är viktigt att arbetet med medicinska åldersbedömningar följs noga och utvärderas. I vår särskilda motion om en human och realistisk asylpolitik finns fler förslag som rör ensamkommande barn och unga inklusive den psykosociala situationen för dessa unga och frågan om att se över systemet med gode män.

De särskilda regler för ersättning på garantinivå i sjuk- och aktivitetsersättningen som finns för flyktingar, alternativt skyddsbehövande och för övrigt skyddsbehövande, behöver tas bort vilket leder till att olika grupper behandlas på samma sätt, när det gäller rätten till ersättning på garantinivå. Det innebär minskade utgifter under utgiftsområde 10. Vidare föreslår Liberalerna också att de särskilda regler inom garantipensionssystemet som finns för flyktingar, alternativt skyddsbehövande och för övrigt skyddsbehövande tas bort, vilket beskrivs närmare under utgiftsområde 11.

Det är viktigt för legitimiteten i pensionssystemet att vissa grupper inte särbehandlas. Reformen innebär också ökade drivkrafter att komma i arbete. Förslaget innebär minskade utgifter vilket framkommer under utgiftsområdet 11. Efterlevandestödet behöver reformeras och göras mer likt underhållsstödet. Syftet med efterlevandestöd är att ett barn som förlorat en eller båda föräldrarna ska få ekonomiskt stöd för att klara omkostnader för boende m.m. Ett barn som i stället får ett omfattande stöd från det offentliga i form av till exempel boende i HVB-hem eller stödboende ska därför inte samtidigt få efterlevandestöd. Beräknade kostnadsminskningar för reformerat efterlevandestöd återfinns under utgiftsområde 12.

Boendekedjan för asylsökande och nyanlända behöver förbättras. Väntetider i bosättningsprocessen försenar etableringen vilket är olyckligt både för individ och för samhället. Det generella bostadsbyggandet måste öka och Sverige behöver en bostadsmarknad med fler bostäder och mer marknad. Snabbare planprocesser och förkortad instansordning för överklaganden är några av de åtgärder som behövs. Regeringens statliga byggsubventioner löser inte problemen på svensk bostadsmarknad och de löser inte situationen för alla människor som fått uppehållstillstånd och som väntar på att få börja sitt liv i Sverige.

Ett högt asylmottagande kräver också snabba och kreativa lösningar, till exempel inventering av alla bostadsmöjligheter och modulboenden. Det behövs en effektivare statlig organisation och fler långsiktiga anläggningsboenden till rimligt pris. Migrationsverket bör ges förutsättningar att driva anläggningsboenden. Lägenheter ska prioriteras för dem som har erhållit uppehållstillstånd, särskilt barnfamiljer.

Vårt fokus ska vara på dem som har asylskäl. Antalet som återvänder till sitt hemland efter att ha fått avslag på sin asylansökan behöver öka. Migrationsverket ska göra sitt yttersta för att övertyga den enskilde om frivilligt återvändande. Återvändandesamordnare på plats i ett antal länder, t.ex. Afghanistan, Marocko och Irak, kan spela en viktig roll för att underlätta återvändandet. Sverige ska tillsammans med EU ställa krav på återvändandeländer att ta emot dem som fått avslag på sina

ansökningar. Till skillnad från regeringen anser Liberalerna att det svenska bilaterala biståndet, till exempel till den afghanska staten, bör ses över för att kunna användas för att underlätta återvändande till landet. Samarbetet med internationella aktörer som International Organization for Migration (IOM) behöver utvecklas för att underlätta för dem som nekats asyl att åka hem.

Sverige ska vara ett attraktivt land som människor med viktig kompetens vill flytta till. Att ansöka om arbetstillstånd ska gå snabbt och enkelt och handläggningstiderna måste kortas. Företagens möjligheter att rekrytera och behålla viktig kompetens försvåras nu på grund av långa handläggningstider och krångliga regelverk. Det är centralt att Migrationsverket ges tillräckliga resurser och ett tydligt uppdrag att korta handläggningstiderna för arbetstillstånd. Liberalerna vill avsätta medel för att snabba på handläggningen av arbetskraftstillstånd. På detta utgiftsområde och för 2018 innebär det att anslaget 1:1 ökas med 15 miljoner kronor.

Liberalerna föreslår att plo-uppräknings för åren 2018–2020 justeras ned med 20 procent årligen. På detta utgiftsområde påverkas anslag 1:1 och 1:4.

Tabell 1 Anslagsförslag 2018 för utgiftsområde 8 Migration

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
1:1	Migrationsverket	5 315 835
1:2	Ersättningar och bostadskostnader	8 101 000
1:3	Migrationspolitiska åtgärder	77 915
1:4	Domstolsprövning i utlänningsmål	959 878
1:5	Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	288 800
1:6	Offentligt biträde i utlänningsärenden	305 150
1:7	Utresor för avvisade och utvisade	349 202
1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	155 450
1:9	Tillfälligt stöd till kommuner för ensamkommande unga asylsökande m.fl.	195 000
Summa	15 748 230	–349 000

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Tina Acketoft (L)

Maria Weimer (L)